

**Predstavitev zanimive in aktualne
zgodovinske raziskave v mariborskem razstavišču Archivum**

Zaplembe kot orodje komunistične oblasti

Dr. Milko Mikola: Zaplembe premoženja v Sloveniji 1943- 1952

Zaplembe premoženja so bile eden najhujših represivnih ukrepov komunistične oblasti, ki pa je ljudem ostal bolj ali manj prikrit. Zgodovinska stroka jim ni posvečala večje pozornosti, v prirejeni doktorski disertaciji (avtor jo je uspešno zagovarjal 1. decembra lani na FF v Ljubljani), ki je izšla kot publikacija Zgodovinskega arhiva - Študije 3, pa je dr. Milko Mikola - že v osemdesetih letih 20. stoletja se je kot prvi slovenski zgodovinar lotil celovitega in kritičnega preučevanja te problematike - zdaj sežel to zanimivo snov.

Včeraj je bila v razstavišču Archivum pri Pokrajinskem arhivu Maribor izredno dobro obiskana predstavitev njegove knjige Zaplembe premoženja v Sloveniji 1943-1952. Gre za eno poglavitnih zamolčevanih tem iz obdobja komunističnega režima, ki je tačas postala toliko bolj aktualna zaradi denacionalizacijskih postopkov in drugačnega vrednotenja novejših slovenske zgodovine.

Po uvodnih besedah direktorja Pokrajinskega arhiva Maribor dr. Mirosla-

va Novaka in Metke Zabukošek, ki je predstavila publicistično dejavnost Zgodovinskega arhiva Celje in avtorja obravnavane knjige, so vprašanja moderatorke, Večerove novinark **Vanesse Čokl**, spodbudila dr. Milka Mikola, da je obširno opozoril na poglavitne značilnosti svojega desetletnega raziskovanja v knjigi obravnavane tematike, ki preučuje predvsem zaplembe tako imenovanega "nemškega premoženja" pa zaplembe, ki so jih izrekla vojaška sodišča med letoma 1943 do 1945 ter zaplembe na podlagi sodb sodišče slovenske narodne časti.

Zaplembe premoženja predstavljajo eno temeljnih vprašanj slovenske povojne zgodovine, brez katerih ni mogoče razumeti tedanje preobrazbe zasebne lastnine v državno oziroma družbeno. Komunistična oblast je to preobrazbo opravila prav z zaplembami, ki so bile ena najhujših oblik represije, značilne za totalitarne politične sisteme. Izrekanje zaplemb premoženja tako imenovanim narodnim sovražnikom se začelo že med vojno leta 1943, ko so jih stalna

partizanska vojaška sodišča lahko izrekala kot stransko kazen, potem pa so se v neprimerno večji meri nadaljevala takoj po končani vojni. Treba jih je kot kazenski ukrep brez odškodnine strogo ločevati od nacionalizacije z odškodnino, ki pa ni bila nikoli izplačana. Povojna zagnanost pri zaplembah je bila pogosto odvisna od ideološko-politične gorečnosti lokalnih partijskih vodstev, ki je na primer v Mariboru segala tako daleč, da so zaplenili premoženje kot nemškimi sovražnikom ljudstva celo Judom (avtor v knjigi obsežneje predstavlja primera mariborskih tekstilnih tovarnarjev Marka Roserja in Wilhelma Lavriča). Dr. Milko Mikola je poudaril, da so bile zaplembe v okviru večinoma montiranih sodnih procesov sestavni del komunistične represije v glavnem tja do leta 1951, in opozoril na nove naloge zlasti krajevnih zgodovinarjev, da to problematiko za svoje kraje poglobljeje obdelajo, saj je na voljo zelo dobro ohranjeno gradivo.

Janez Cundrič